

Media in Europe today, edited on behalf of Euromedia Research Group by: JOSEPH TRAPPEL, WERNER A. MEIER, LEEN D'HAENENS, JEANETTE STEEMERS and BARBARA THOMASS, with an introduction by Denis McQuail, Edit. Intellect Bristol, UK/Chicago, USA, 2011, 272 p.

Volumul *Media in Europe today* este realizat de un consorțiu european de specialiști în analiza mass-media, creat în 1982, Euromedia Research Group, format în exclusivitate din analiști interesați de evoluția mass-mediei în actualul context european. Lucrarea se constituie într-o analiză structurală a mediei europene contemporane și este concepută în două părți: prima parte cuprinde șase capitole dedicate transformărilor structurale ale mass-mediei (presă scrisă, radio, televiziune și media *on-line*) în Europa actuală, iar partea a doua, formată din alte opt capitole, conține studii comparative dedicate noilor provocări ale politicii media în Europa, în relație cu un set de concepte-cheie care interoghează întreg contextul media european: sferă publică vs. sfere publice, democrație, guvernanta, media democratică, minorități etc.

Introducerea, semnată de Denis McQuail, interoghează evoluția mediei în Europa contemporană, marcând momentul de instabilitate care a bulversat identitatea mass-mediei în a doua jumătate a secolului al XX-lea, respectiv, acceptarea intruziunilor structurale, în contextul în care limitele de definire a diferitelor media au devenit extrem de vagi și chiar neclare. Momentul de instabilitate care afectează identitatea mediei este analizat în relație cu pierderea rolului central al acestora atât în interiorul societăților naționale, cât și în cadrul procesului de configurare a relațiilor internaționale.

Dimensiunea europeană a lucrării vine, pe de o parte, din preocuparea comună și de lungă durată, în materie științifică, a autorilor reuniți în acest volum, iar pe de altă parte, din convingerea acestora că, deși modelul european al mediei este unul dintre modelele care riscă să promoveze o viziune unică (nu neapărat unitară), Europa poate fi considerată „cel mai avansat exemplu al unei încercări de jurisdicție transnațională” (*cf.* McQuail: 22), care imprimă caracteristici specifice politicii media europene, analizabile comparativ și în diacronie, așa cum se întâmplă în lucrarea de față.

Studiul comparativ propus în acest context de volumul prezentat aici operează cu trei concepte majore: internaționalizare, transnaționalizare și globalizare, până la a se plasa în opoziție cu dezvoltările științifice punctuale, realizate anterior din perspectivă strict națională. Ipoteza de bază de la care se pornește este aceea că internaționalizarea, concept de legătură, constă în depășirea frontierelor naționale în dezvoltarea modelelor media, în timp ce globalizarea diminuează progresiv rolul și importanța modelului național al mediei. În acest context, „viziunea unui sistem media global este argumentul ultim” (*cf.* Thomass și Kleinsteuber: 25), în condițiile în care Europa este un construct care depășește, prin dimensiunile structurale, identitare și de mentalitate, toate contextele internaționale supuse unor asemenea încercări de studii comparative, realizate în ultimii 50 de ani, întrucât Europa este „mare și mică, omogenă și multiculturală” (*idem*: 34) în același timp, adică e formată din state mici și mari, reunite mai degrabă prin diferențe și disparități în materie economică, politică și culturală, ceea ce indică aceleași tipuri de diferențe și disparități la nivelul sistemelor media naționale. În acest sens, autorii volumului critică lipsa de flexibilitate a analiștilor media, invocând dorința acestora de a reduce varietatea europeană la câteva modele operaționale, care ar necesita o mai mare flexibilitate, astfel încât să poată cuprinde pe viitor descrieri adecvate ale dimensiunii europene a mediei.

Dinamica modelelor media europene este explicată cu referire la mass-media din țările est-europene, în special după prăbușirea regimurilor comuniste; autorii atrag atenția asupra faptului că,

deși transformările structurale conjuncturale (externe) ale sistemelor media post-comuniste au fost clarificate în diferite studii propuse în ultimii 20 de ani, niciun model teoretic operațional care să dea seama de metamorfoza internă a sistemelor media est-europene nu a fost încă avansat de cercetători. Un punct important al analizelor, care merită toată atenția cercetătorilor în Europa Centrală și de Est, este comportamentul jurnaliștilor, care pendulează, în opinia autorilor, între două extreme: modelul jurnaliștilor post-comuniști din Polonia, care formează avangarda liberalizării politice, și modelul jurnaliștilor români „rămași în urmă” (*idem*: 35) după 1990.

Procesul de „europenizare” a sferelor publice care activează în statele UE constituie, de asemenea, o tematică prioritară a volumului prezentat. Acesta este analizat pornind de la identificarea unei evidențe metodologice care a rămas aparent neclarificată, constând în alegerea modalității de conceptualizare a sferei publice între perspectiva normativă (propusă de Habermas) și cea empirică. Astfel, din perspectiva habermasiană, sfera publică este un construct dezirat, iar din perspectiva empirică, conceptul de sferă publică nu poate fi înțeles holistic, ci „ca o diversitate de sfere publice imbinat în ele în diferite modalități complexe” (*cf.* Thomass: 120). Autorii recunosc faptul că, atunci când vine vorba despre apariția și dezvoltarea unei sfere publice europene, modelul care prevalează este cel normativ. Conceptul emergent de sferă publică europeană este analizat aici în relație cu factorii care determină euroscepticismul, având la bază câteva constatări evidente: percepția publică generalizată asupra unei Uniuni birocratice, teama și insecuritatea generate de politica de extindere europeană și, în fine, transformarea deficitului democratic european într-un potențial al UE în actualul context al emergenței unei sfere publice europene integratoare, având la bază avantajele noilor media care largesc accesul la informare, interesul cetățenilor europeni și participarea la dezbaterile publice europene. Această ultimă predicție vine dintr-o ipoteză de lucru interesantă și plauzibilă: „Dezbaterile despre verificarea empirică a sferelor publice în Europa va continua, în timp ce necesitatea acestora n-ar mai trebui să fie o temă de discuție” (*idem*: 129).

Valentina Pricopie